

МОНГОЛ УЛСЫН
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙДЫН ТУШААЛ

2022 оны 05 сарын 16 өдөр

Дугаар А/120

Улаанбаатар хот

Эрсдэлийн үнэлгээ хийх аргачлал
батлах тухай

Монгол Улсын Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.10 дахь заалт, Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан Дотоод аудитын дүрмийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.5 дахь заалт, Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны 2018 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний 5.5.6 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1.Хууль зүй, дотоод хэргийн салбарын хэмжээнд баримтлах “Эрсдэлийн үнэлгээний аргачлал”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

2.Салбарын хэмжээнд эрсдэлийг үнэлгээ хийхдээ энэхүү аргачлалыг баримталж ажиллахыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар болон харьяа агентлаг, байгууллагын дарга нарт үүрэг болгосугай.

3.Энэхүү тушаалын хэрэгжилтэнд хяналт тавьж, арга зүйн зөвлөгөөгөөр хангаж ажиллахыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газрын дарга /З.Энхболд/-д даалгасугай.

4.Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2018 оны 12 дугаар сарын 13-ны өдрийн “Эрсдэлийн үнэлгээ хийх аргачлал батлах тухай” А/224 дүгээр тушаалыг хүчингүй болгосугай.

Х.НЯМБААТАР

151600742

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙДЫН ЭРХЛЭХ АСУУДЛЫН ХҮРЭЭНИЙ ХАРЬЯА АГЕНТЛАГ, БАЙГУУЛЛАГЫН ЭРСДЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХ АРГАЧЛАЛ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний харьяа агентлаг, байгууллагын эрсдэлийн үнэлгээ (цаашид “салбарын эрсдэлийн үнэлгээ” гэх) хийж эрсдэлийн удирдлагаар хангахад энэхүү аргачлалыг баримтална.

1.2. Эрсдэлийн удирдлагыг Хууль зүй, дотоод хэргийн яам болон сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний харьяа агентлаг, байгууллага (цаашид “байгууллага” гэх)-ын хариуцсан нэгж тогтмол хэрэгжүүлж бодитой үр дүн гаргаж, байгууллагын үйл ажиллагааны явцад үүсэх алдаа зөрчлөөс урьдчилан сэргийлж, арилгах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхэд энэхүү аргачлалын ач холбогдол оршино.

1.3. “Эрсдэл” гэж тухайн байгууллага хууль тогтоомжийн хүрээнд чиг үүрэг, зорилго, зорилтоо хэрэгжүүлэхэд гарч болох сөрөг үр дагавар, тодорхой бус байдал, тулгамдсан асуудлыг ойлгоно.

1.4. “Эрсдэлийн удирдлага” гэж эрсдэлийг тодорхойлох, түүний нөлөөлөл үр дагаврыг үнэлэх, шийдвэр гаргах, хянан засварлах, тайлагнах, мэдээлэл солилцох төрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлэх цогц зохион байгуулалтын үйл явц юм.

1.5. Энэхүү аргачлалыг байгууллага бүр мөрдөж ажиллахаас гадна бие даасан нарийвчилсан зохицуулалтыг өөрийн онцлогт тохируулан батлан мөрдөж болно.

Хоёр. Эрсдэлийг тодорхойлох арга зүй

2.1. Байгууллагын зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэхэд сөрөг нөлөөлөх эрсдэл тодорхойлж, тэдгээрийн тохиолдох магадлал ба нөлөөллийг үнэлж, эрсдэлд хариу өгөх, мониторинг хийх зэрэг асуудлуудыг багтаасан олон улсад мөрдөгддөг COSO (Committee of Sponsoring Organizations) загварыг эрсдэлийн үнэлгээнд ашиглана.

Зураг 1. Эрсдэлийн удирдлагын үйл явц

2.2. Байгууллага эрсдэлээ дараах ангиллаар бодитой тодорхойлно. Үүнд:
А. Нийцлийн буюу эрх зүйн зохицуулалтын эрсдэл;
Б. Үйл ажиллагааны буюу гүйцэтгэл, зохион байгуулалтын эрсдэл;
В. Хэрэгцээ шаардлага буюу төсөв, санхүүгийн эрсдэл;
Г. Бусдаас хамааралтай буюу гадаад хүчин зүйлсийн эрсдэл.

2.3.Тухайн байгууллагын онцлогоос хамааран эрсдэлийг тухай бүр болон тогтсон хугацаанд /сар, улирал, хагас жил, бүтэн жил г.м/ нарийвчлан шинжилэх бөгөөд ангилал тус бүрд тогтоогдсон эрсдэлүүдийг дугаарлан харгалзах бүлгийн ангиллаар кодлон эрсдэлийг үнэлэх шатанд ашиглана.

Жишээлбэл: Төсөв санхүүгийн эрсдэл ангилалд хамаарах 3 эрсдэл тодорхойлогдсон бол тодорхойлсон эрсдэл тус бүрийг дугаарлан, B1, B2, B3 гэж бичнэ.

2.4.Эрсдэлийг тодорхойлоход дараах шинж чанаруудыг анхаарна. Үүнд:

- Байгууллагын зорилго, зорилтыг хангахад саад учруулах сөрөг нөлөөтэй;
- Тохиолдож болох гэнтийн байх буюу шинэ эрх зүйн орчин шаардах нөлөөтэй;
- Олны анхаарлыг татах шинжтэй, хэлбэр агуулгын зөрүү бүхий сөрөг нөлөөтэй.

2.5.Эрсдэлийг тодорхойлдог дараах нийтлэг аргуудаар өөрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлүүдийг тодорхойлох боломжтой юм.

Хүснэгт 1. Эрсдэл тодорхойлох аргууд.

Баримт бичгийг шалгах	Хамаарал бүхий баримт бичгийг шалгах замаар тэдгээрт тусгагдсан шаардлага, заалт, нөхцөл зэрэгтэй холбоотой эрсдэл учирч болохыг шинжилж үзнэ. Жишээлбэл: байгууллагын хууль тогтоомжуудыг судлах замаар хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөөгүйгээс учирч болох эрсдэлийг тодорхойлох гэх мэт. Энэ аргыг ашиглахад тоо ба чанарын шинжилгээ хийх шаардлагагүй байдаг учраас эрсдэлийг тодорхойлох хялбар аргад тооцогддог.
Мэдээлэл цуглуулах	Мэдээлэл цуглуулахад ашигладаг Хамтран шийдвэрлэх буюу Brainstorming, Хөндлөнгөөс магадлах үнэлгээний арга буюу Delphi Technique, Ярилцлага хийх буюу Interviewing, Учир шалтгааны шинжилгээ буюу Root Cause Analysis, давуу ба сул тал, боломж аюулын шинжилгээ буюу SWOT Analysis зэрэг аргууд байдаг. Хамтран шийдвэрлэх ба ярилцлага хийх аргаар эрсдэлийг тодорхойлоход шаардлагатай асар их хэмжээний мэдээлэл, санал зэргийг олж авдагаас гадна дотоод ба хөндлөнгийн олон талыг хамардаг учраас хамгийн үр дүнтэй аргад тооцогддог. Учир шалтгааны шинжилгээ ба SWOT шинжилгээний аргууд нь маш нийтлэг хэрэглэдэг аргууд бөгөөд хамтран шийдвэрлэх ба ярилцлага хийх аргыг хэрэгжүүлсний дараа ашиглавал илүү үр дүнтэй байдаг.
Чеклист буюу шалгах хуудсыг ашиглах	Ижил төстэй үйл явцуудаас эрсдэлийг тодорхойлохдоо тодорхой асуулт бүхий шалгах хуудсыг бэлтгэж, тэдгээр үйл явцуудад нэгэн зэрэг ашиглаж, үр дүнг нэгтгэх байдлаар ашиглахад оновчтой арга байдаг.
Урьдач нөхцөлийг ашиглан шинжлэх	Энэ нь баримт бичгийг шалгах аргатай төстэй бөгөөд үнэн зөв, нийцтэй, иж бүрэн байгаа эсэх талаар урьдач нөхцөлүүдийг гарган баримт бичгийг шалгах арга юм.
Диаграм ашиглах	Шалтгаан ба үр дагаврыг урсгал диаграм ашиглан эрсдэлийн учир шалтгааныг баримтжуулах арга юм.

Гурав.Салбарын эрсдэлийн үнэлгээ ба эрсдэлийн удирдлага

3.1.Эрсдэлийг үнэлэх

Эрсдэлийн үнэлгээний шалгууруудыг тодорхойлж нөлөөллийг хэмжиж (маш их, их, дунд, бага, маш бага гэж) таван түвшинд үнэлнэ. Хэмжих түвшин үүнээс олон байвал ялгааг нарийвчлан тодорхойлоход төвөгтэй байхаас гадна түвшин бүрээр үнэлгээ хийхэд цаг хугацаа их зарцуулдаг сул талтай.

3.2.Эрсдэлийг хэмжих

Эрсдэлийн шалгууруудад үндэслэн эрсдэл нэг бүрийг чанарын ба тоон үзүүлэлтээр хэмжих ба энэ нь тухайн эрсдэл тохиолдох боломж ямар байгааг харуулдаг шалгуур үзүүлэлт юм.

А.Тохиолдох магадлал ба хэмжилтийн түвшин:

Тохиолдох магадлалыг чанарын талаас нь (байнга, боломжтой, заримдаа, боломж бага, ховор гэж) хувь процентоор эсвэл давтамжаар буюу тоон үзүүлэлтээр нарийвчлан хэмжиж болно. Магадлалыг чанарын талаас нь тодорхойлохдоо хугацааны хамаарлыг дараах хүснэгтэд тусгасан үзүүлэлтээр хэмжинэ.

Хүснэгт 2. Магадлалыг үнэлэх шалгуур

Тохиолдох магадлалыг хэмжих үзүүлэлтийн жишээ		
Жилийн давтамж		
Тоон хэмжээс	Чанарын хэмжээс	Тайлбар
5	Байнга тохиолдох	Жилд заавал нэгээс дээш удаа
4	Тохиолдох бүрэн боломжтой	Жилд заавал нэг удаа
3	Заримдаа тохиолдох	Жилд нэг удаа байх магадлалтай
2	Тохиолдох боломж бага	Жилд нэг удаа байх магадлал бага
1	Маш ховор тохиолдох	Жилд нэг удаа байх нь ховор

Б.Нөлөөлөл ба хэмжилтийн түвшин:

Нөлөөллийн шалгуур үзүүлэлтийг энэхүү аргачлалын 2.2-т заасан ангиллын дагуу авч үзэх ба зарим эрсдэл байгууллагын санхүүгийн хувьд нөлөөлөл ихтэй байхад, зарим эрсдэл нь зохион байгуулалтын нөлөөлөл ихтэй байх бөгөөд эрсдэл бүр харилцан адилгүй юм.

Тиймээс эрсдэлийн байгууллагад үзүүлэх нөлөөллийг дараах хүснэгтэд тусгасан үзүүлэлтийн дагуу хэмжиж үнэлнэ.

Хүснэгт 3. Үзүүлэх нөлөөллийг хэмжих шалгуур.

Зэрэглэл	Нөлөөллийн үнэлгээ	Төсөв, санхүүгийн эрсдэл буюу хэрэгцээ шаардлага	Үйл ажиллагааны буюу гүйцэтгэл, зохион байгуулалтын эрсдэл	Нийцлийн буюу эрх зүйн зохицуулалтын эрсдэл	Гадаад хүчин зүйлсийн эрсдэл буюу бусдаас хамааралтай эрсдэл
1	Маш бага	0.5 тэрбум төгрөгөөс доош төсөвтэй эсхүл төсвийн 1 % доош дүнтэй эрсдэл тооцох боломжтой	Бодит хор нөлөө нь анзаарагддаггүй	Ашиглагдах хууль, журам цөөн зохицуулалтын шаардлага бага	Бодит хор нөлөө нь анзаарагддаггүй
2	Бага	0.5-1 тэрбум төгрөгийн хооронд төсөвтэй эсхүл төсвийн 1-5% хооронд дүнтэй эрсдэл тооцох боломжтой	Бодит хор нөлөө нь бага илэрдэг	Ашиглагдах хууль, журам цөөн зохицуулалтын шаардлага өөрчлөгддөггүй	Бодит хор нөлөө нь бага илэрдэг
3	Дунд	1-4 тэрбум төгрөгийн хооронд төсөвтэй эсхүл төсвийн 5-10% хооронд дүнтэй эрсдэл тооцох боломжтой	Бодит хор нөлөө нь Үе мэдэрдэгж, үйл ажиллагаанд заримдаа бодит саад учруулдаг	Ашиглагдах хууль, журам цөөн боловч заримдаа өөрчлөлт, зохицуулалтын шаардлага гардаг	Бодит хор нөлөө нь Үе мэдэрдэгж, үйл ажиллагаанд заримдаа бодит саад учруулдаг
4	Их	5-10 тэрбум төгрөгийн хооронд төсөвтэй эсхүл төсвийн 10%-20% хооронд дүнтэй эрсдэл тооцох боломжтой, хөрөнгийн дутагдал гарсан	Бодит хор нөлөө нь үргэлжлэн илэрч, үйл ажиллагаанд байнга саад учруулдаг	Үйл ажиллагаанд ашиглагдах хуулиуд байнга өөрчлөгдөж байдаг, зохицуулалтын шаардлага байнга гардаг	Бодит хор нөлөө нь үргэлжлэн илэрч, үйл ажиллагаанд байнга саад учруулдаг
5	Маш их	10 тэрбумгаас төгрөгөөс дээш төсөвтэй эсхүл төсвийн 20%-аас дээш эрсдэл тооцох боломжтой, эсхүл хөрөнгийн бодит дутагдал, шамшигдлуулалт гарсан Г.М	Бодит хор нөлөө нь ихэсч, үйл ажиллагаанд ноцтой саад учруулдаг	Ашиглагдах хууль, журам байнга өөрчлөгдөж зохицуулалтыг үндсээр нь өөрчилж шинэчлэх шаардлагатай	Бодит хор нөлөө нь ихэсч, үйл ажиллагаанд ноцтой саад учруулдаг

3.3.Эрсдэлийн шалгуур үзүүлэлтүүдийг тодорхойлохдоо байгууллагын цар хэмжээ, үйл ажиллагаа, нарийн төвөгтэй байдал зэрэг хүчин зүйлсийг харгалзан үзэх шаардлагатай ба эрсдэл тус бүрийн хувьд тохиолдох магадлал ба үйл ажиллагаанд үзүүлэх нөлөөллийн тоон хэмжээст оноог хооронд нь үржүүлж эрсдэлийн нийт тоон түвшинг гаргана.

Жишээ нь:

1. Эд хөрөнгө тооллогоор дутах эрсдэлийг авч үзье. Энэ эрсдэл нь ангиллын хувьд В буюу Төсөв, санхүүгийн эрсдэлийн бүлэгт хамаарах эхний эрсдэлээр бүртгэгдэнэ. Энэ эрсдэл тухайн байгууллагад үнийн дүнгээр 100 сая төгрөг болж байвал (2 удаа илэрсэн. Эхнийх нь 30 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмж тооллогоор дутсан, дараагийнх нь үйл ажиллагааны явцад 70 сая төгрөгийн материал зарцуулагдаагүй үрэгдсэн болох нь бүртгэгдсэн) нөлөөллийн хувьд бодит тооцох эрсдэл гэж үзэн тухайн байгууллагын төсвийн хэдэн хувь болж байгаагаас хамааруулан зэрэглэвэл 5 тэрбум төгрөгийн төсөвтэй учраас тухайн эрсдэл төсвийн 2 хувь болж байгаа тул бага буюу “2” гэсэн зэрэглэлд хамааруулмаар байгаа боловч хөрөнгө бодитоор дутаж, шамшигдуулсан эрсдэл тул шууд маш их буюу “5” гэсэн зэрэглэлд хамааруулна.

Энэ эрсдэлийн давтамж нь тухайн байгууллагад 2 удаагийн үйлдлээр ямар нэг онцлох шалтгаангүйгээр гарсан байвал байнга тохиолддог, цаашид ч гараад байх бүрэн боломжтой юм байна гэсэн шалгуураар 5-р зэрэглэлд оруулах нь зүйтэй гэж үзвэл:

Эрсдэлийн кодыг В1 гэж кодлоод тус эрсдэлийн нийт тоон түвшин $B1=5 \times 5=25$ болох жишээтэй. Ингээд энэ эрсдэл хамгийн аюултай ноцтой эрсдэл, байнгын хяналт, тавьж эрсдэлийн шалтгаан нөхцөлийг тогтоохын тулд хамгийн их баталгаа өгөх аудитын үйл ажиллагааг тухайн байгууллагад шаардлагатай гэж дүгнэх боломжийг олгоно.

2. Ур чадвартай боловсон хүчин дутагдалтай байдлаас шалтгаалан ажлын үр дүн муудах эрсдэл тодорхойлогдсон. Энэ эрсдэл нь ангиллын хувьд Б буюу Үйл ажиллагааны эрсдэлийн бүлэгт хамаарна. Энэ төрлийн эрсдэл нь жилд 1 удаа тохиолдох бүрэн боломжтой гэж тодорхойлсон бол магадлал тохиолдох чанарын хэмжээсээс үзвэл тоон хэмжээс нь “4” болж байна. Бодит хор нөлөө нь үе үе мэдрэгдэж, үйл ажиллагаанд заримдаа бодит саад учруулдаг гэвэл үйл ажиллагаанд үзүүлэх нөлөөллийн тоон хэмжээс их буюу “3” зэрэглэлд орно.

Энэ ангилалд тодорхойлогдсон 2 дахь эрсдэл гэвэл Б3 гэж кодлоод тус эрсдэлийн нийт тоон түвшин $B3=4 \times 3=12$ болох юм.

3.4.Эрсдэлийг зөв ангилж кодлоод эрсдэл тус бүрээр нийт тоон түвшинг гаргаж, дараа нь эрсдэлийн төрлөөр бүлэглэн төсөв санхүүгийн-В бүлгийн эрсдэл их байна уу, үйл ажиллагааны-Б бүлгийн эрсдэлийн тоон түвшин их гарч байна уу гэдгийг харж болно.

3.5. Эрсдэл хоорондын харилцааг үнэлэх:

Эрсдэл нь дангаараа оршин байдаггүй тул эрсдэл хоорондын харилцааг үнэлж үзэх ба зарим эрсдэл нь дангаараа чухал биш боловч өөр бусад үйл явц, нөхцөлтэй холбоотой байдлаараа чухал нөлөө бүхий эрсдэл болж болдог тул эрсдэл хоорондын харилцааг үнэлэхэд эрсдэлийн түвшний зураглал буюу эрсдэлийн үнэлгээний матриц (Risk assessment matrix)-ийг ашигладаг.

Хүснэгт 4. Эрсдэлийн үнэлгээний матриц

ТОХИОЛДОХ МАГАДЛАЛ /Тоон хэмжээс/	5	5	10	15	20	25 A1, ...
	4	4	8	12 B3, ...	16	20
	3	3	6	9	12	15
	2	2	4	6	8	10
	1	1	2	3	4	5
	0	1	2	3	4	5
ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛӨЛ /Тоон хэмжээс/						

Дээрх жишээнд тодорхойлсон эрсдэлүүдийг (A1, B3 ...) эрсдэлийн үнэлгээний матрицад харгалзах тоон хэмжээсийн дагуу байрлуулна. A1 эрсдэлийн хувьд тохиолдох магадлалын тоон хэмжээс 5 буюу 5 дугаар мөр, үзүүлэх нөлөөллийн тоон хэмжээс 5 буюу 5 дугаар баганад харгалзах нүдэнд (нийт тоон түвшин 25) байрлуулна.

3.6. Эрсдэлийг ач холбогдлоор нь зэрэглэх:

Эрсдэлийн түвшинг зорилтот эрсдэлийн түвшин болон хүлээн зөвшөөрөх хязгаартай харьцуулан эрсдэлийг ач холбогдлоор нь зэрэглэхдээ тохиолдох магадлал, үзүүлэх нөлөөлөл зэргийг авч үзэхээс гадна нэр хүндэд үзүүлэх нөлөөлөл, эрсдэлд өртөмтгий байдал, эрсдэлийн хурд зэргийг авч үздэг.

Хүснэгт 5. Ач холбогдлын зэрэг тодорхойлох хүснэгт

Аудит хийгдэх эрсдлүүд	Эрсдэлийн нийт тоон түвшин	Ач холбогдлын зэрэг	Эрсдэлийн үнэлгээний мөрөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ
A1,	15-25	Их	Хамгийн их баталгаа өгөх аудит хийх
B2,	12-20	Дунд	Байгууллагын түвшинд зохион байгуулах
.....	1-10	Бага	Аудит хийх шаардлагагүй

Эрсдэлийн үнэлгээний мөрөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөхдөө эрсдэлүүдийг ач холбогдлын зэргийн түвшингээс хамааруулж Их, Дунд, Бага гэж зэрэглэн эрсдэлийг удирдах арга хэмжээг тодорхойлж улмаар хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тухайн байгууллагын дотоод аудитын болон хяналт шалгалтын, үйл ажиллагааны болон гүйцэтгэл сайжруулах төлөвлөгөөнд тусгаж хэрэгжилтийг тухайн байгууллагын удирдлага хариуцна.

3.7.Эрсдэлд хариу арга хэмжээ авах:

Байгууллагыг удирдах явцад удирдлага олон төрлийн эрсдэлтэй тулгарч байдаг.

Тэдгээр эрсдэлийг (а) хүлээн зөвшөөрөх, (б) зайлсхийх, (в) бусдад шилжүүлэх эсвэл (г) хяналтыг хэрэгжүүлэх замаар эрсдэлийг бууруулах зэрэг нийтлэг арга хэмжээ авч эрсдэлийг удирддаг ба дотоод хяналт сайн байснаар эрсдэл ба тодорхой бус зүйлсийн тохиолдох магадлал болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах бүрэн боломжтой болно.

Эрсдэлийн үнэлгээний үр дүнд эрсдэлд үзүүлэх хариу арга хэмжээг авч эдгээр арга хэмжээ нь оновчтой, үр дүнтэй эсэхийг шалгаж, хариу арга хэмжээний төлөвлөгөөг гаргана.

3.8.Эрсдэлийг сааруулах үйл ажиллагаа буюу хариу арга хэмжээг төлөвлөх:

Эрсдэлээ тодорхойлох, үнэлэх үйл ажиллагааны дараа эдгээр эрсдэлүүдийг үндсэн 2 бүлэгт ангилж хариу арга хэмжээг төлөвлөнө. Үүнд:

1.Ер нь ямар ч тохиолдолд яаж ч байсан гардаг, эсхүл хааяа гарсан ч тухайн байгууллагын дотоод үйл ажиллагаанаас хамаарахгүй, гадны хүчин зүйлээс болж гардаг эрсдэл (inherent)

2.Байгууллага дотооддоо удирдаад арилгаж, бууруулж, урьдчилан сэргийлж болох эрсдэл (residual) гэж ангилж үзнэ.

Ингэснээр өөрсдийн нөөц бололцооны хүрээнд удирдаж болох эрсдэлийг ялган авч, нэн тэргүүнд арилгах талаар хийх ажлуудаа төлөвлөж ажиллана. Харин тухайн байгууллагаас хамаарахгүй эрсдэлүүдийн хувьд урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийг нь бууруулахыг хичээх бодлогыг баримтална.

Бидний жишээ авсан В бүлгийн 1 дүгээр эрсдэл буюу В1 эрсдэлийн хувьд ач холбогдлын зэрэг их тодорхойлогдсон, хамгийн их баталгаа өгөхөөр аудит хийх арга хэмжээний ангилалд багтсан учир тухайн эрсдэлийн шалтгаан нөхцөлийг тогтоох, эрсдэлийн нийт тоон түвшинг бууруулахын тулд Дотоод аудитын жилийн төлөвлөгөөнд тусган тодорхой төрлийн арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх хэрэгтэй.

Хүснэгт 6.

..... –Н ДОТООД АУДИТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Аудитын ажил	Хамаарах нэгж	Аудитын ажлын зорилго	Аудитын ажлын цар хэмжээ	Аудит хийгдэх сар
1	Үндсэн хөрөнгийн бүртгэл, тайлагналд дотоод аудит хийх /ВВ1901/	Санхүү, төлөвлөлтийн алба оны эрсдэлийн үнэлгээний тайланд тусгагдсан А1 эрсдэлийн шалтгаан нөхцөлийг тогтоох, эрсдэлийг сааруулах оны үндсэн хөрөнгийн тайлан, холбогдох бусад тайлан бичиг баримттай танилцана.	4-5 сар
..				

Дөрөв.Бусад асуудал

4.1.Эрсдэлийн цахим сан бүрдүүлэх

Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний харьяа агентлаг, байгууллагын хэмжээнд эрсдэлийн мэдээллийн цахим санг хөтлөх бөгөөд сан нь дараах мэдээллүүдээс бүрдэнэ:

- а. Эрсдэлийн бүртгэл;
- б. Эрсдэлийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ;
- в. Эрсдэлийн тайланг үнэлэх;
- г. Эрсдэлийн тайланг баталгаажуулах;
- д. бусад.

Эрсдэлийн сан нь тухайн байгууллагын бүхий л эрсдэлээс бүрдэх бөгөөд эрсдэлийг арилгах, сааруулах, шилжүүлэх чиглэлээр зохион байгуулсан ажлын үр дүнд тодорхойлсон эрсдэл арилах, нийт тоон түвшин буурах зэрэг бүртгэлийг тухай бүр шинэчлэн хөтөлнө.

4.2.Эрсдэлийг тайлагнах

Эрсдэлийн цахим санд эрсдэлийг үнэлэх, тайлагнах явц нь дараах дарааллын дагуу хийгдэнэ. Үүнд:

- Системд нэвтрэх /www.mojha.unelgee.gov.mn/;
- Эрсдэлийн бүртгэл хөтлөх;
- Тайлант үе сонгох;
- Тухайн тайлант үед тодорхойлсон шинэ эрсдэл бүртгэх эсвэл эрсдэлийн сангаас сонгож бүртгэл хөтлөх;
- Тухайн эрсдэлийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээг оруулах;
- Байгууллага өөрийн эрсдэлийн үнэлгээг баталгаажуулж, Хууль зүй, дотоод хэргийн яам руу илгээх;
- Хууль зүй, дотоод хэргийн яам тайланг хяналтад авч үнэлэх;
- Үнэлж баталгаажуулах ба удирдлагыг мэдээллээр хангах;
- Удирдлага үүрэг чиглэл, зөвлөмж хүргүүлэх.

4.3.Эрсдэлийн ил тод байдал

Байгууллага нь иргэд, олон нийтийн санал, мэдээллийг хүлээн авч эрсдэлийн үнэлгээнд хамруулах, тухайн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх явцад гарч байгаа зөрчил бүхэн ямар эрсдэл үүсгэж буйг нарийвчлан гаргах ба тухайн эрсдэлийг бүрэн арилгах арга хэмжээ, авах иргэд олон нийтийн оролцоог хангах талаар нээлттэй ажиллана.

Эрсдэлийн цахим санд бүртгэгдсэн байгууллагын эрсдэлийг хэрхэн бууруулж байгаа, төрийн бүтээмжид гарч буй ахиц дэвшил, өөрчлөлтийн үр дүнг олон нийтэд хагас бүтэн жилээр танилцуулна.